

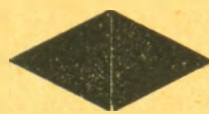
DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

A „Magyarság“ közlése szerint
Wuppertal helységben a követ-
kező felirat ékeskedik:

Der Jud und der Christ Gehört auf den Mist...

Chevra és hitközség. — Házassági
bajok Oroszországban. — Ki az a
Jabotinszky? — Az alrabbiné ügye.
— A cionista kongresszus tanulsá-
gai. — Disputa a Szerkesztővel. —
Olvasom . . .! Nem olvasom . . .!
— Színes riportok. — Érdekes hírek

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG Tennenbaum Dávidot, a debreceni statusquo hitközség főkántorát szerződtették a Páva-utcai templom részére. A kiváló képességű főkántor e. hó 13-án, pénteken este kezdte meg működését és így a főünnepeken már a legmagasabb követelményeknek megfelelő, művészi istentiszteletben részesülnek a Páva-utcai templomkörzet hivei.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG előjárósága Wesselényi u. 44. sz. alatti elemi iskolájában felnőttek részére ingyenes tanfolyamot nyit, amelyen a résztvevőket az újévi és engesztelőnap iistentiszteletre előkészítjük. Jelentkezés minden hétfőn és csütörtökön a tanfolyam helyén este 7—8 óra között az I. emeleti természetani teremben, az ott tartózkodó vallásoktató úrnál. A tanfolyamon résztvevőket megismertetjük nemcsak az ünnepi, hanem az egész évi imarenddel is. A héberül gyengén, vagy egyáltalán olvasni nem tudók a tanfolyamon folytatólag, a főünnepek után is ingyenes vallásoktatásban részesülnek.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG előjárósága határozatilag kimondotta, hogy a nagy ünnepekre pótimaházak létesítésére ezidén sem ad senkinek engedélyt, mert a hitközség templomai és imahelyiségei a pótimaházakat teljesen feleslegessé teszik és az ilyenek működése a hitközség engedélye nélkül hatóságilag is tilos. Ugyancsak hatóságilag tilos főünnepi iistentiszteleteket lakásokban rendezni.

ÉRTESETÉS. Szives tudomására hozzuk t. Hittestvéreinknek, hogy összes vágódáinkban ideiglenesen a következő vágatási illeteket állapítottuk meg: libáért vagy

pulykáért darabonként 30 fillér, kacsáért darabonként 25 fillér, csirkéért vagy tyukért darabonként 14 fillér. Minthogy pedig a vágatási díj a gabellatérítési jegyek értékével csökkentetett, a vágatásoknál térítési jegyek nem adatnak ki. E rendelkezésünk szeptember 5-ikén hatályba lép. **A pesti izr. hitk. előjárósága.**

ÉRTESETÉS. Van szerencsénk tisztelettel értesíteni, hogy egyesületünknek sikerült Stern Fülöp úr közismert és hírneves kántort kiváló énekkarával szerződtetni, hogy tisztelt tagjaink és templomlátogatóinknak a legmesszebbmenő igényeit is kielégíthessük. Kérjük a hiveket, hogy tekintettel a nagy érdeklődésre, a templomülést idejében megváltani sziveskedjék. A templomülések bérbeadása (székházunkban, VI., Vasvári Pál ucca 5.) e hó 15-én kezdődött, naponta d. u. 3—7 óráig, vasárnap délelőtt 9—12-ig.

A Budapesti Talmud Egylet
(Sasz Chevra)

A VIII—IX. KER. IZR. NŐEGYLET e hó 17.-én, kedden délután 6 órakor tartja, a Páva-ucca 39. sz. alatti templom dísztermében; alakuló választmányi ülését.

IZRAELITA FŐÜNNEPI ISTENTISZTELETEKRE a pesti izr. hitközség templomaiban és imaházaiban az ülések bérbeadása e hó 15-én veszi kezdetét s a múlt évi bérlők 20.-áig gyakorolhatják elővételi jogukat, míg a szabad bérbeadás 22.-én kezdődik, azonban a jegykezelő iroda már most elfogad előjegyzéseket. Pótimaház berendezésére a hitközség előjárósága magánosan semmi esetre sem fog engedélyt adni.

Siessetek megváltani templomüléseiteket!

**Végző határidő:
Szept. 27. d. u. 4 óra**

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Chevra és hitközség

A bécsi hitközség vezetősége pár évvel ezelőtt az „Union“ nevű neológ zsidók köréből kikerült előjárók kezében volt. A legtöbb hitközségi választásoknál a cionisták erősen előretörték és így az elnökséget és a vezető pozíciókat ők foglalták el. A mostani koalíciós előjáróság kebelében ennek következtében kisebb-nagyobb feszültségek állnak elő. Így például élénk összetűzésre adott alkalmat a multkor az az eset, amiről megemlékeztünk a SZOMBAT-ban, az tudniillik, hogy az egyik megüresedett hitközségi állásra az egyik napról a másikra a cionista előjáróság egyik elvbarát tagját kinevezte. A hitközségi vezetés koalíciós állapotából magyarázható az az összetűzés is, amely most a hitközségi előjáróság és a Chevra vezetősége között napirenden van. Tudni kell, hogy tulajdonképpen Chevra nincs is Bécsben, meg lett szüntetve egynéhány évtizeddel ezelőtt és most csakis temetői bizottság van, amelynek elnöke legfeljebb kegyeleti funkciókban vehet részt, de sem a sírhelyek ármegállapítására, sem egyéb pénzügyi intézkedésekre nincs felhatalmazása. Ennek a bizottságnak az élén most egy uniónista áll és az ő intenciójának megfelelőleg egy bécsi lapban éles támadás jelent meg a hitközségi előjáróság ellen, amiért a temetkezéseknél teljesen veszendőbe hagyta menni a régi kegyeletes érzést és hagyományokat. Azt panaszolta több közlemény, hogy a hitközség a temetési díjak beszédésénél kiméletlen, minden üzletszerűleg történik ott és különösen a pénzügyi előjáró, a cionista Löwenherz ellen volt igen sok panasz. Ugy állították oda a hitközség eme Arszlán-szivű Richárdját, mintha a kezébe került gyászolót egészen széttépné anyagilag.

A hitközségi előjáróság megfurása nem sikerült a hirlapi támadással, de az ügy körül kifejlődött polémiából látszik, hogy

Bécsben a Chevrához fűződő nemes hagyományok megszűntek, a Chevrának nincs tekintélye, mert a hitközségi adó-apparátus egyik láncszemét látják benne. Bebizonyosodott az is, hogy amióta a Chevra nem önálló, nem juttatnak céljaira snódert, nincsenek lelkes barátai és így nem jut neki számbavehető alapítvány vagy adomány sem.

Ami a cionista konferenciából közérdekű

A most lezajlott XIX. luzerni cionista konferencia maga felé parancsolja a közfigyelmet, akár mennyire is távol áll egy-egy zsidó ember a konferencián elhangzott politikai és ideológiai fejtegetésektől, vagy határozatoktól. Talán a legmegragadóbb mozzanat volt az, amikor a megnyitó ünnepélyes ülésen a Népszövetség által kinevezett menekültügyi előadó, J. MacDonald üdvözölte a kongresszust, beszélt a kiüldözött német zsidók szenvedéseiről, és megállapította, hogy a Hitleruralom óta Palesztina 30.000 német zsidónak adott menedéket.

A konferencián hevesen összecsaptak a baloldaliak és polgári érzelmeik. Általános panasz volt, hogy a munkahelyek elosztásának terén a szakszervezetek magukhoz ragadták az uralmat és pártszempontok szerint eszközlik az elhelyezkedési lehetőséget. Szemükre hányták a baloldaliaknak, hogy nincsenek tekintettel intézményeikben a zsidó tradíciókra. Emiatt az orthodox-cionisták, a mizrachisták bojkottálták is a tanácskozásokat, nem fogadták el a nekik felajánlott elnöki tagságot a konferencián. De amint ez erkölcsi testületben másképp nem lehetséges, az eddig uralkodott baloldal belátta, hogy huzamosabb időre még sem lehet berendezkedni a kisebbség bojkottjának semmibe vételére és azért megindultak a tárgyalások, amelyeknek eredménye gyanánt kimondották, hogy az összes, közpénzekből támogatott munkástelepeken kötelező lesz a szombati munkaszünet és a közkonyhákban a rituáliák betartása. Hogy mennyiben lehet ezt a határozatot keresztülvinni, azt az élet fogja megmutatni. Mert új problémát jelent ez, amikor a századok óta gettószerű életet élő speciális zsidó törvények egy, az összes attributumokkal ellátott, társadalmi életnek tényezőivé és megnyilatkozásaivá lesznek.

A konferencián kiderült, hogy nehéz

próbája a zsidóságnak az a helyzet, amelyet a szovjet-uralom teremtett, mert ott minden zsidó kulturális élet lehetetlenné válik. A német probléma kegyetlensége is fekete gond gyanánt lebegett a tanácskozások mögött. Az arab kérdés is rendkívül bonyolult.

Mindezek a kérdések rendkívül nehezen oldhatók meg, talán sehogy sem. De „nagy dolgokban az akarat is sokat jelent“, különösen ha az akarat nem marad meg csupán a teoriánál, hanem aktívum gyanánt felmutathatja 30.000 német-zsidó menekültnek elhelyezkedését.

ELJEGYZÉS. Götzl Rózsi, Mátyásföld (Budapest) és Wetzler Endre, Budapest (Dunaszerdahely) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

AZ „ÁHÁVÁSZ RÉIM“ Országos Felebaráti Szeretet Egylet, szegény betegeket étellemező és segélyező egyesület (Budapest, VII., Sip u. 12.) a közeledő izr. főünnep alkalmából tetszetős kivitelben és formában zsebnaptárt jelentetett meg, amely az egyesület feladatainak ismertetésein kívül anpi, ünnepi és alkalmi főhászokat is tartalmaz, amelyeket felhasználás céljából szétküldött a tehetősebb hittestvéreknek filléres ellenérték által való támogatás végett. Az egyesület elnöksége kéri az áldozatkész hiveket, hogy juttassák el nagylelkű adományukat az egyesület hivatalához (VII. Sip u. 12.), vagy postatakarékpénztári befizetési lapon 20.358-as számú csekkszámú lára, hogy a küszöbön álló új zsinagógái esztendőben fokozott mértékben teljesíthesse jótékony feladatait a szegénysorsú izr. betegek testi és lelki gondozását.

SIR ISAAC ISAACS 80 ÉVES. Ausztrália fő kormányzója, sir Isaac Isaacs nemrégiben ünnepelte nyolcvanadik születésnapját, mely alkalommal a hatalmas brit birodalom minden tájáról elhalmozták szerencsekivánatokkal.

MINDEN ÚJ KÖNYVET MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében, Budapest, V. Nádor u. 8. Telefon: 80—6—37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhoz szállítás.

Kis disputa a Szombat-tal

Engedje meg kedves Szerkesztő Ur, hogy a nyári üdülőben szórakozván a Szombat múlt számával, néhány megjegyzést tegyek az ott foglaltakról.

1.) Igen helyesen veti fel a kérdést a vezércikk, hogy igaz-e, vagy csak pletyka, amit a szentesi rabbi ellen felhozott panaszokról közölt egyik felekezeti lap. Mert egész biztos, hogy erre az ügyre reagálnia kell vagy a rabbikarnak, vagy az illető községnek, mert különben a hallgatás felekezeti közvélemény teljes közömbösségére és lethargiájára vallana.

2.) A londoni Timesből közölt kitűnő, instruktív cikk a palesztinai Legislative Council-ről azt az óhajtébreszti a zsidó problémák iránt érdeklődő zsidó emberekben, hogy ilyen objektív és okos, emellett mély erkölcsi páthoszból fakadó cikket többször közöljön dr. Hevesi Ferenc.

3.) Igazán örültem, hogy a magyar orthodox parlamentben olyan kitűnő magyar szónokok szólaltak fel, ahogy a Szombat írja, de akkor sajnálatos, hogy az antiszemita sajtót nem hívták meg erre a nagygyűlésre, hadd hallotta volna a nagyszakállú, pajeszos zsidók törülmetszett magyarságú beszédeit.

4.) Mandel Bernát tudós igazgató adatai igazán érdekesek arról, kik prédikáltak először magyarul a zsidók között, de nem tudom elhinni, hogy 103 évvel ezelőtt megengedték volna, hogy Makón a zsinagógában egy tanító tartson magyar beszédet. Nem a magyar beszédet nem engedték volna meg, de azt, hogy egy „Lehrer“ szónokoljon a templomban. Ez ilyen formában alig lehetséges. Inkább úgy kell képzelni a dolgot, hogy a világi ünnepély a templom udvarában, a templomajtó előtt folyt le, úgy, ahogy ezt most

is látjuk német orthodox rabbi-beiktatásoknál.

5.) Amit Supka Gézának az udvari zsidókról szóló cikkében mond a szerkesztő, az igen érdekes. De azt hinni, hogy egyes zsidó emberek érdemeinek felsoroltatása az antiszemitizmust csökkentené, naiv illúzió. Hiszen be van bizonyítva, hogy például a legrettenetesebb cári üldözések közepette, a kilencvenes évek elején, volt Oroszországban excellenciás címmel kitüntetett zsidó, amiről akkor Magyarországon még álmodni sem mertek volna. Ellenben az ilyen összeállítások azért kellenek, hogy befelé erősítsék a zsidó öntudatot, amelyet esetleg előbb-utóbb kikezdené a gyűlölet és az elnyomás. LECTOR.

Nem olvasom

A román antiszemita, úgylátszik, semmiben sem akarnak elmaradni a német iskolától és olyan mozgalmat indítottak, melynek célja a zsidó vonatkozások kiiktatása a görög keleti vallás rituáléiból. A jobb ügyszó méltó buzgalom azonban lépten nyomon elháríthatatlan akadályokba ütközik, mert, ha komolyan el akarnának távolítani minden zsidó vonatkozású rituálét, át kellene alakítani az egész orthodox keresztény liturgiát. — Csakhogy egyetlen példát említsünk: a görög keleti esketési szertartásnál a pap ezeket mondja az új párnak: „Te vőlegény, légy dicső, mint Ábrahám, erős, mint Izsák és szaporodj, mint Jákob és te menyasszony légy dicső, mint Sára, vidám, mint Rebeka és sokasodj, mint Rachel.

A Szentföld terméke

valódi, tiszta palesztinai

NARANCSVIRÁG-MÉZ

ne hiányozzék ünnepi asztaláról!

Eredeti csom. tégelyekben kapható

KEREN KAYEMETH LEISRAELNÉI

VI, Andrássy-ut 67 Telefon 284-89

Serdülő Hitler-ifjak a kereszténység ellen

Ez alatt a cím alatt a „Magyar-ság” szeptember 10.-i számában érdekes cikk jelent meg egy német ujság hiradása nyomán.

Legutóbb, a közelmúlt napokban a westfáliai, Barmen-Elberfeld mellett fekvő, Wuppertal helységben játszódott le egy jelenet, amely mellett nem lehet szó nélkül továbbmenni. Tizenöt-tizenhét éves fiúk, fiatal emberek az eset „hősei”, akik germán buzgalmukban kitörtek egy missziós fészületet, amely a templom melletti téren állott. A keresztet gúnyos diadalmenetben a hitlerista gyakorlatozó-terre vitték és ott állították fel. Majd felsorakoztak eléje és puskákkal, pisztolyokkal céllövőgyakorlatot tartottak. Célpontul a Megfeszített szolgált. Késő estig tartott ez a vandáli megszenteltetés és arculcsapása a kereszténységnek, mindaddig, amíg egy ügyes puskásnak sikerült a kereszt fejére illesztett „INRI” felírású bádógtáblát lelőnie. Erre diadalordítás között döntötték porba és taposták meg a fészületet, hangos harci kiáltásokat kurjongatva: „Le a zsidókkal és keresztényekkel! Vége a zsidókirály uralmának! . . .” Majd tüzet gyújtottak és máglyán égették el a „zsidókirályt”. Az INRI felírású táblát pedig a helység egyik zsidó üzletének ajtajára szegezték ki.

Természetes, hogy ennek az esetnek hamarosan híre ment és óriási felháborodást váltott ki mindenfelé. A környékbeli papság azonnal tiltakozott hivatalos helyen ez ellen az egészen példátlan egyházgyalázás ellen. A hatóságok a bejelentést tudomásul is vették, de a beigért elégtételből egyelőre csak annyi valósult meg, hogy Wuppertal katolikus plébánosát letartóztatták.

Szinte egyszersmind ezzel az esettel tartották meg Valmetalban a hagyományos ünnepi virágfelvonulást. Azon már csodálkozni sem lehet, ha ebből a békés, polgári ünnepből is politikai demonstrá-

ciót fejlesztettek ki a Hitler-ifjuság szervezetei. A felvonulás azonban egyben kiváló alkalmul szolgált számukra, hogy tüntessenek a kereszténység ellen. A menetben egymás után hordoztak gúnyképeket, amelyek gyalázatos és arcpiritóan sértő módon ábrázolták a papokat, szerzeteseket és apácákat. Három felvirágozott teherautó pedig a nagybetűs felírást vitte végig a városon:

Der Jud und der Christ
Gehörte auf den Mist. . .

(Keresztény és zsidó — szemétdombra való!). A vallásüldözés tehát már messzire túlhaladta a kezdetben csak az antiszemitizmusra korlátozó türelmetlenséget.

Olvasom

Megjelent a Rabbiszeminárium értesítője tudományos értekezés nélkül. Szokványos szólammal azt mondhatnók, hogy a jelentés visszatükrözteti az intézet falain belül lüktető élénk életet. De nem akarunk ezzel a frázissal élni, csak sajnáljuk, hogy nincs pénz arra, hogy a magyar zsidó tudományos irodalom gazdagítására az évtizedes hagyományoknak megfelelően tudományos mellékletet adjanak ki.

szó csupán:
**3 SIRKÓ
LÖWY-NÉL
BUDÁN**

**II. FŐ-UTCA 79.
TELEFON: 51-5-81**

**Alkalmi vételek
legolcsóbb áron!**

II. Zárda-utca 3
Margit körut sarok

Ki az a Jabotinszky?

Irtta: PINTÉR MIKSA

A bécsi Uj Cionista kongresszus ismételtelen felhívta a világ figyelmét Wladimir Jabotinszkyra. Nem új név Jabotinszky neve mégis mindig, minden korban aktuális, mert az a zsidó harcos, aki kora fiatalságától kezdve mindig az egyetemes zsidó érdekek szolgálatában állott, aki a palesztinai arab pogromok idején angol parancs ellenére zsidó védősereget szervezett, s akit ezért halálra is ítélték, aki soha sem vonta ki magát semmilyen küzdelemből, amely a zsidó jövőt szolgálta, mindig időszerű marad a világ zsidósága számára.

Jabotinszky gyermekkori barátom. Együtt nőttünk fel. Együtt tervezgettünk és Oroszországban együtt harcoltunk a közös ügyért, amely minden zsidónak és a szabadság minden barátjának egyformán ügye. Örömmel teljesítem hát a „Szombat” szerkesztőjének dr. Kenéz-Kurländer Ede kérését, hogy Jabotinszkyról, képet adjak, a „Szombat” olvasóinak.

Wladimir Jabotinszky orosz származású. Wladimir Jabotinszky neve mellé a népszerűség egy másik nevet is akasztott, az olasz, csengő, daloló, „*Altalena*” nevet, ami daga-
ló hullámot jelent. Kevés embert jellemzett még annyira művészi álneve, mint ez a zenélő név Jabotinszkyt a hirlapíró, tárcairót, és publicistát, Odessza bálványát.

Különös város ez az Odessza. Az összes orosz városok között, talán a legkevésbé orosz. Még Vlnánál és Berdicsevnél is kevésbé orosz, mert Vlnán és Berdicseven, több százezer zsidó lakossága dacára is, mindig rajta feküdt az orosz kard. Ezzel szemben Odessza oly könnyed, oly táncos, oly délszaki volt. Vlnának és Berdicsevnek meg voltak a maga régi tradíciói, más, mint Kazánnak, vagy Moszkvának, más környezete, toronymagasságban álló kulturája, de mégis öreg, elkinzott és megmerevedett volt.

Ezzel szemben Odessza fiatal volt, egy város, melynek, hogy úgy mondjuk, semmi köze nem volt Oroszországhoz. Éppen úgy lehetett volna ott olaszul, vagy görögül beszélni, senki sem vette volna észre a különbséget és ha ezt a várost valamely földrajzi vagy politikai katasztrófa letépte volna Oroszország testéről, Odessza meg se érezte volna.

Mindenféle nyelven beszéltek ott: oroszul, jiddisül, héberül, ukránul, görögül, olaszul, még törökül is, de mindezt odesszai módon, egyéni hangon és sajátos stílusban.

És vidámak voltak az Odesszaiak. Mosoly volt a kereskedők és az utazók arcán. Tulából, vagy Szentpétervárról, esetleg Munkácsról érkeztek Odesszába. És a magasra

csapó vidámság-hullámának, az élet „altalénájának” ebből a városából nőtt ki egy zsidó fiú, akinek olyan ősrész, történelmi neve volt, amilyennel kevés zsidó dicsekedhet.

Az orosz zsidók általában a nevek megválasztásánál nem mentek tovább, mint például: Mavriki, Arkadi, Arnold, de valódi pravoszláv neveket, az Istvánt, Stefánt, vagy Wladimirt, a zsidók ritkán használták. Emlékezetem szerint összesen három *Wladimir* nevű zsidó volt egész Oroszországban. Minden bizonnyal véletlen ez, de a véletlennek is van néha értelme. Ha Oroszországban egy zsidógyereket Wladimirnek neveznek el, az annyit jelent, hogy nem a gettó gyermeke, nem a cheder gyermeke, ő nem ült tizenégy órát napjában az öreg könyvek fölött és nem énekelte keletiesen édes dallammal a rabbi után: Umar Abaie „És mondá Ábbáj,” az ő hátamögött nem állt ott a rabbi. Könnyebb volt az élete, kevesebb terhet hordott. Odessza, délvidék és fiatal vér! A fiatal Walodja Olaszországba utazott, Rómába, alig 18 éves korában, hogy a városban, amelyet szeretett, ahol otthon érezte magát, az ő szellemi metropolisában tanulmányokat folytasson.

Ritkán hallottam nem olaszt, oly szépen olaszul beszélni, mint ő, s talán még az olaszok is kevesen beszélnek, oly szépen, annyi szívvel, olyan dallamosan az olasz nyelvet, mint Wladimir Jabotinszky, Dante „*Divina Commedia*”-jának héber fordítója, aki Róma nyelvét beszéli. A napsütötte délvidék gyermeke, a Földközi tenger vidékének egyik lakója tévedt Oroszországba, akkor, amikor a fiatal Jabotinszky a legnagyobb orosz lapok számára cikket kezdett írni, lírai írásokat és színes tárcákat Olaszországról. És az egész orosz ifjúság, de különösen a nők teljesen a varázsa alá kerültek az üde, friss, forró és napsugaras írásoknak. Jabotinszky visszatért Oroszországba és újságíró lett.

Sose tudtam megérteni, hogy miért lépett éppen erre a pályára. Az újságírás a napi kérdések és a köznapi emberek szürke

Ezüst

**disztárgyak és év-
eszközök a legolcsóbb
gyári árában**

Schleifer

**ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közepén)**

ruhája, ő pedig a szavak művésze, aranyművese, a nyelv szerelmese volt, akinek a szó, a verba, ahogy Olaszországban mondják volt minden dolgok kezdete. S még inkább a beszéd. Az ifju Wladimir Jevgenevics, hamar felfedezte magában a szónokot és Odeszsa gyorsan megtalálta benne az ő aranyzáju Wladimirját. És kétszeresen kedvencévé vált a városnak.

De én túl messze mentem. Nem akarom Jabotinszky életrajzát megírni, ezt a feladatot a történészekre bízom, hiszen bizonyos, hogy Jabotinszky betört a történelembe. S én nem vagyok történész, aki *joggal* és objektíven itélni tud, mert nem vagyok eléggé távol Jabotinszkytól. Sőt bizonyos vonatkozásaim is voltak vele, mindig csodáltam őt, mint egyedülálló jelenséget, mint egy ritka műremeket. Csodálom Jabotinszkyt mindazért, amit tett, s talán még jobban azért, amit nem tett. Ő, ez a *fenomenális beszéd és irótehetséggel* megáldott ember, aki előtt a nagy orosz irodalom kapui nyitva állottak a ritka szónoki tehetség és főképp az új, ifju orosz zsidóságnak egyik legtehetségesebb egyénisége, csodálatos nem a széles, gazdag, nagytörténelmű orosz irodalmi, vagy politikai mezőkre csábult, hanem ifjuságától kezdve, erősen zsidósághoz kapcsolódott. Minden erejét, minden tehetségét, az akkoriban még fantasztikusnak nevezett eszme, a cionizmus szolgálatába állította.

Gyakran elmerültem Jabotinszky írásai-
ba és beszédeibe és különösen akkor von-
zóttak, mikor politikailag károsnak tartot-
tam őket. De mindig megcsodáltam a ben-
nük levő hűséget. Nem tudom mennyire hí-
vő természetű Jabotinszky, a vallásosság va-
lami misztikus extázisának nyomát sohasem
tudtam felfedezni nála, de ha a hit hűsé-
get jelent, hűséget önmagunkhoz és eszmé-
inkhez, akkor Jabotinszky a világ leghivebb
embere.

Én arra a végkövetkeztetésre jutottam,
hogyha Jabotinszky revizionista politikája
játék és fantasztikum volna is, mégis az
egyetlen politika ez, amely a zsidóságban le-
hetséges, mert az egész zsidó élet csak akkor
nyer értelmet és tartalmat, ha bizonyos „pas-
siójáték” jellege van. A zsidó történelem
vagy művészet, vagy érthetetlen és érelmet-
len. S csak az működhet közre benne, aki-
ben a művész zsenijének egy szikrája ég,
mint Wladimir Jevgenevics Jabotinszkyban.

TOKAJI MINTAPINCE

FUCHS LÁSZLÓ

tolcsvai bortermelő lerakata.

BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 5.

Telefon: 81-2-74.

A Schocken-Verlag könyvujdonságai

A nehéz idők ellenére a berlini Schocken Verlag, nem kimélve semmi áldozatot, nagy feladatát, — a zsidó kultúra ápolását — százszázalékgig megoldja. Aki lapozgat az utolsó három hónap alatt megjelent hat új kötetben, elfelejti, hogy a zsidóság milyen nehéz és válságos időket él Németországban, mert a könyvek még a legnyugalmasabb időkben is büszkeségére válnának kiadójuknak. Tiszta irodalom, emelkedett világszemlélet, kultúrált mértéktartás karakterizálja a könyvek mindegyikét. Büszke és önérzetes memento minden egyes kötet, hirdeti a kultúra, a műveltség és az egy Istenbe vetett hit követőinek örökkévalóságát.

A legérdekesebb kétségkívül Salomon Maimon, egy XVIII. században élt, Lengyelországból Németországba származott talmudista autobiográfiája. Mesteri kézzel rajzolja Maimon a sötét lengyel viszonyokat, majd betekintést nyerünk a Mendelssohn korabeli német zsidóság életébe és problémáiba. Az egész könyv az átéltség szuggesztív erejével nyugözi le az olvasót.

Nagyon szép Gorion legendasorozata, melyben tíz zsidó martir életét, törekvéseit és halálát írja le.

Szomorú aktualitással bír Németországban a Max Dienemann által sajtó alá rendezett könyv, melyben a mindkét templom elpusztításával, továbbá a perza és a Hadrián korabeli zsidóüldözésekkel foglalkozó midras-részletek vannak csoportosítva.

Hans Lewy alexandriai Philon könyvét dolgozta át és fordította németre. A Caligula császár idejében lezajlott zsidóüldözések borzalmainak élethű leírása sok helyen megdöbbenően elfelejti az olvasóval, hogy antik történetet olvas.

Különös figyelmet érdemel Ernst Simon Bialik-életrajza. A hatalmas műplasztikusan állítja elénk Bialik immár legendássá váló alakját, ismerteti és elemzi költésztetét és rámutat azokra a hervadhatatlan érdemekre, melyekért a zsidóság örök hálával tartozik Bialik emlékének.

Mindenkit, aki a Palesztináról szóló leírásokat szívesen olvassa, érdekelni fogja, Ludwig August Frankl Jeruzsálemről szóló uti beszámolója. Frankl 1856-ban járt a Szentföldön, az akkori Jeruzselemet írja le, de csodálatosképen, mintegy látnoki szemmel, előre látja a mai modern Palesztinát a romok közül kinőni.

A Schocken Verlag büszke lehet idei nyári termésére.
Gy. L.

Párhuzam Jóna, Mózes és Ábrahám között

Jónás próféta nemcsak a tudósok szerint, de saját valamása alapján sem sorozható állítólag az elsők közé. A saját könyve látszólag tele van ellentmondásokkal, melyek súlyos vádként nehezedenek a próféta terhére. Próféta létére vonakodik küldetést vállalni, mert fél a sikertől. Igyekszik szökni az Isten elől és mégis felkeresi imájával. Alszik, amidőn a többi hajóutas imádkozik az elemi veszélyben forgó hajó megmentése érdekében. Látszólag meggyőződés és lelkesedés nélkül teljesíti Isten parancsát s mégis a legnagyobb csoda történik személye megmentése céljából. Megkísérlem őt a tudós kritikája és önvádja ellenére igazolni, midőn párhuzamot vonok, illetve elméleti hidat építek Jóna, Mózes és Ábrahám cselekedetei között.

A mi bölcseink azt mondják (Raschi idézete szerint Jóna I. 1.) a bálványimádók könnyen megtérnek, ha megmondom nekik, megtérnek, miáltal kirivóbban elítélendő lesz Izrael, aki nem hallgat a próféta szavára.“ Jóna tehát azért vonakodott az Isten üzenetét Ninive városának átadni, mivel joggal feltételezhette, hogy Isten üzenete megteszi ott a kívánt hatást, illetve Ninivében tényleg beáll az erkölcsi javulás, úgy az Izrael romlottsága Isten előtt még kedvezőtlenebb megvilágításban fog feltűnni, aminek ő nem akart közvetlen okozója lenni.

Ilyen értelemben vannak a könyvében az események drámailag elbeszélve és beállítva. Ő maga, mint mártir, szívesen lemond a hivatásról, nem a próféta presztízst félti, hanem mintha kerülni akarná a dilemmát. Az akaratát, az egyéniségét (individualitását) szándékosan tünteti el, hogy annál ragyogóbban, tündöklőbbben tüntesse fel az isteni, jóságos szándékát, demonstrálja és domborítsa ki azt, hogy az Istennek az a végcélja, miszerint a vétkes emberiség visszatérjen a jó útra és meneküljön az átkos elmerüléstől. Az Isten megakadályozza Jóna szökését Tarsusba, megmenti őt akarata ellen a tenger hullámaiból, a cethal gyomrából, úgy szemlélteti saját ténykedé-

sét, mintha Isten tolná, lökdösné, kényszerítené Ninivének átadni az ismert figyelmeztető isteni üzenetet, miszerint adassék meg a lehetőség a megtérésre, miáltal a város megmentésére mód és siker nyújtható legyen.

Az, aki a haftórákat rendezte, ugyanígy értelmezhetette a Jóna könyvét, midőn azt az engesztelő nap mincha thora olvasásához illesztette.

Moskovits Miksa

Olvasom

a „Zsidó Élet“-ben a „Szombat“-tal foglalkozó cikket, de nem tudom kiolvasni annak helyes értelmét és célját. Sűrű egymásutánban kétszer is megállapítja, hogy „sem a sorokban, sem a sorok között“ nem lehet velem szemben semmit sem megállapítani, ennek dacára besoroz engem a nem is létező hitközségi ellenzék táborába. Nem tudom megérteni, mi akar ez lenni: Wunschtraum, csábítás vagy „más mi egyéb“.

Nem értem, miért szemel ki engem célpontnak, aki szerényen és visszavonultan élek, mikor van sok, nálam súlyosabb egyéniség, ezek nagyobb és alkalmasabb támadási felületet nyújtanak. Nem értem, miért „olvasom“ az én nevemet és miért „nem olvasom“ X, vagy Y. nevét kipécézve? . . .

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvason

Vadász Lipótnak, Tisza István államtitkárának, az IMIT volt elnökének a fia kikeresztelkedett. Ez az eset azt mutatja, hogy a zsidóságnak meg kell nézni, hogy kit választ az élre és kit tesz meg reprezentációs egyéniségnek. Hisz az lehet, hogy Vadász Lipót kitűnő jogász és jó szónok volt, de tulajdonképpen nem volt semmi jogcím arra, hogy megválasszák az izraelita magyar társaság elnökévé, őt, aki sohse adta tanujelét annak, hogy a zsidó kultúra iránt érdeklődött volna. Ami pedig gyermekei neveltetését illeti, mindenki tudja, hogy az orthodox hitközségekben élő és a többiek vallási életével természetesen legúgyszólván semmiféle közösséget nem tartó intellektuellek gyermekei a legrosszabb zsidók.

Nem olvasom

Egy Nagymaroson nyaraló ismerősöm beszélt, hogy szomszédnője igen jóérzésű zsidó asszony volt és az Ab hó 9-iki nagybőjt előestéjén meglepetéssel látta, hogy két gyertyát gyújtott. Kiderült, hogy hallotta, hogy nagybőjt van, tehát — ünnep, amit illik gyertyafénnyel köszönteni, akár a jomkippuri bőjtöt. Néhai Bródy Sándor azt írta egyszer Jom Kippurról, hogy a zsidók Jeruzsálem összeomlását gyászolják ezen a napon, de ez Bródynál egész biztosan tettetett tudatlanság volt, míg a mi asszonyunknál csak sajnálatos bizonyítéka annak, hogy milyen kevés vallási ismeretet nyújt a neológ zsidó rétegnek a középiskolai hitoktatás.

Olvason

Dosztojevszky rettenetes lelkületű embere megáll a szibériai katorga bűnös halottja előtt és azt mondja ellágyultan: „De azért ennek is volt anyja.“ Ezt azért említjük, hogy ezzel szemben odaállítjuk azt, hogy az egyik jobboldali orgánum kikelt az ellen, hogy az anyák napján Miskolcon Schwarcné, Weiszné, Gottlieb-né, stb. sok gyermekes anyák is kaptak tíz pengőket. Ugylátszik, tehát, hogy nálunk az anyaság tisztelete tekintetében még tanulni lehetne Dosztojevszky-alkoktól.

Olvason

Egy párisi lap híradása szerint Molnár Ferenc és Darvas Lili az ősz folyamán a Cosulich Line egyik hajóján Palesztinába utaznak, ahol három hetet szándékoznak tölteni.

Nem olvasom

Balatonfüreden kihuztak a vizből egy hullát. A jelek szerint zsidó volt, bár olvasót találtak a ruhái között. El is temették a zsidó temetőben, mint „mész micvó“-t, azaz, mint oly halottat, akinek eltemetéséről senki sem gondoskodik és így meg kell tenni vele szemben a Chevrának a kegyeletet. A temetés után megjelent egy kisgazda és kikérte vizbefult apját, aki igen buzgó katolikus volt. Exhumálták, majd a katolikus temetőbe temették. Az eset emberileg nagyon szép, de fajvédő körökben bizonyos recenzust keltett, mert kiderült, hogy igazán nem lehet tudni, ki az árja, ki a zsidó. Az ingyenes temetés

költségei azonban vagy 100 pengő kiadást okoztak, amelyek az ottani Chevra pénzügyi helyzetét igen súlyosan érintik.

Olvason

Szirmai Rezső a szovjetoroszországi életből képeket közöl. A multkori leírásából látjuk, hogy a házasság és az egész szexuális élet elvesztette romantikus jellegét és célja bevallottan csak a fajfenntartás. Ami ott le van írva, az kitűnően illusztrálja, hogy milyen nagy munkát végzett a zsidóság, amikor az ókori, de a mostani szovjetoroszországi helyzetet visszatükrözőtő pogány világ közepette a házassági együttélést a szentség szabályai szerint rendezte és így szentimentalisztikus mozzanatok mellőzése dacára óriási erkölcsi és érzéssbeli momentumokkal telítette.

Olvason

A jeruzsálemi Aguda emberei (a szélsőséges orthodoxia, amely a cionista szervezkedés minden formáját utánozza és a cionizmus útjait akarja keresztezni) mély meghatottsággal, kadissal és egyéb aktusokkal megemlékeznek Tisobean napján Jacob de Haanról. Ez a misztikus jellemű és nagytehetségű ember, akiről regényt is írtak, Hollandiából származik, ahonnan keresztény felesége elől Palesztinába menekült, vagy 14 éve, ott azt hangoztatta, hogy megtért az orthodoxiához, ennek szolgálatában a legélesebb cionistaeleens propagandát fejtette ki az Aguda mellett. Egy szép napon halva találták. Az Aguda azt hangoztatta, hogy cionisták ölték meg. Némelyek szerint azonban valamelyik arab ifjú lehetett a gyilkos, akivel homoszekszuális kapcsolatban állott. Minderről a haguatékában talált versek tanuszkodnak. Atheista, homoszekszuális és vegyes házasságban élő ember volt tehát az, akiről az orthodoxok

Palesztinába

minden hét szerdáján TRIESTből

Gerusalemme és Galilea

12.250 tonnás gyors hajókkal

és minden második pénteken a

Palestina ugyancsak 12.250 tonnás gyors hajóval

Hetenkénti járatok Triestből és Genovából

Alexandrián

át Haifába

az Ausonia és Esperia

luxushajókkal.

Felvilágosítással szolgálnak a társaság budapesti irodái:

oly meghatottan emlékeznek meg. Hiába, az általános politikának és így az orthodoxiával politizáló Agudának is szüksége van frázisokra és mondacsinált mártirokra.

Nem olvason

A mai oradeai felekezeti közvéleményt erősen izgatja az alrabbiné ügye. Ez egy nagyvárad specialitás. Másutt van főrabbi-ügy, rabbi-ügy, rabbiné-ügy, Nagyváradon rendszerint az alrabbi-ügye kerül szőnyegre. Így volt ez a multban nem egyszer, most pedig az alrabbinéval van baj. Nem kell mindjárt rosszra gondolni, az alrabbiné nem táncolt a megyebálon a leventeoktatóval, nem jelent meg a strandfürdőben shortban és nem is lépett fel a hangversenydobogón szavalni, — mindezeknél sokkal súlyosabb bünt követett el: olyan sakternél vágatta csirkéit, aki nem felel meg a szatmári diktátor-rabbi izlésének. Ezért most a híresneves Czimetbaum Pinkász alrabbit nyugdíjba akarják küldeni. Innen, a távolból nem tudjuk megállapítani, mi a valódi tényállás, mi igaz a fenti hirből, csak azt tudjuk, hogy ez a furesa nevű: Czimet-

baum Pinkász rabbi úr, már a békeidőben, a monarchia egyik legnagyobb zsidó tudósa volt, akit nem lehet és nem szabad bántani.

Olvasom

Köztudomásu, hogy ezidőszerint Amerikában nagy tömegekben élnek zsidók, s ezeknek nagy hányada, mintegy 2 millió lélek, a reformzsidósághoz tartozik. Az ottani reformzsidóság régebben ellenzett minden cionista megmozdulást, sőt a liturgiából is kihagyott minden Jeruzsálemmel kapcsolatos vonatkozást. Közben a világesemények hatása alatt az ottani reformrabbik nagy többsége behódolt a palesztinai eszmének, részben cionisták lettek, de csaknem mindannyian támogatják a „Pro Palesztina“ munkát. A rabbi-kar, mint testület azonban még mindig kitartott az anticionista elvek mellett. A múlt hónap végén lezajlott 46-ik évi országos rabbigyűlés a „Central Conference of American Rabbis“ határozatilag kimondotta, hogy a testület mint olyan, megszűnt anticionista lenni és hogy a cionizmus, vagy anticionizmus melletti állásfoglalást az egyes rabbik állásfoglalására bízta . . .

Nem olvasom

La Guardia newyorki polgármester nem akart egy németnek munkaengedélyt adni és arra hivatkozott, hogy Németországban is különbséget tesznek az árja és zsidó amerikai alattvalók között. Diplomáciai konfliktus lett a dologból, de a polgármester nem engedett. Jellemző állásfoglalás, amelynek háttérében ott van a: „cherchez la femme“, mert a polgármester anyja — zsidó.

Olvasom

Az erdélyi lapok tragikómikus kispolgári történetről számolnak be. Goldstein Mór, egy erdélyi városka pályaudvari rikkancsa, boldogan élt feleségével. Mint jó zsidóhoz illik, megbecsülte az asszonyt, szerény körülményeihez képest

tejbé-vajba fürösztötte, sőt nyaralni is küldte. Az idei nyaralás aztán szomorúan ütött ki a férjre nézve. Az asszony ugyanis a nyaralóhelyen megismerkedett egy daliás — keresztény — bírósági jegyzővel, aki mint a törvény csavaros labirintusában járatos férfiú, felvilágosította a szerelmes menyecskét, hogy férjétől könnyűszerrel megszabadulhat, mert hiszen csupán rabbi előtt kötöttek házasságot; mindössze át kell térnie a görög katolikus hitre és máris megesküdhetik vele. — A nyaralásra szánt időből futotta a kitérésre, sőt az új esküvőre is. Goldsteinné, már mint ex-Goldsteinné, rövid levélben, minden külön értesítés helyett, közölte mit sem sejtő férjével a frappáns családi eseményt. Szegény Goldstein, mit tehetett egyebet, belenyugodott a megváltozhatatlanba, árulja tovább a lapokat, melyekben hasábos cikkek tárgyalják a családjában beállott változást és munkája végeztével szomorú szívvel elmélkedik a „kitérés-i járványról“ . .

Olvasom

Páncéltermet épít a madridi nemzeti könyvtár, hogy ezen tűzveszélytől mentes helyen őrizze legértékesebb ritkaságait. A dupla páncéllal és betonnal védett teremben helyezik el többek között Cisneros kardinális híres bibliáját, Szent Mátyás kínaiul írt evangéliumát, amely a XVII. századból származik, ausztriai Ferdinándnak Anversbe való bevonulása alkalmával rendezett ünnepélyének krónikáját, amelyet Rubens negyven rézkarca díszít, továbbá az eddig kiadott legnagyobb alakú könyvet, amely egy négyzetméter terjedelmű és Noyath rézkarcait tartalmazza, valamint a világ legkisebb könyvét, amelynek hossza másfél, szélessége pedig egy centiméter. Párisban nyomták 1812-ben ezzel a címmel: „Ujévi ajándék“, és egy pergamentre nyomott latinnyelvű bibliát, amelyet Schäfer, Gutenberg barátja nyomtatott két évvel a könyvnyomtatás feltalálása után. A páncélteremben őrzik azonkívül a „Torquemada tépelődései“ című könyvet is, amelyet Rómában adtak ki és amelynek egyetlen, ezenkívül létező mását Manchesterben őrzik. A páncélterem legértékesebb kincse azonban Szent János Apocalypsis-e, amelyet Dürer Albert illusztrált és értékét körülbelül háromszázezer pezetára becsülik.

RADIUS FILMSZINHÁZ, Nagymező utca 22—24. Telefon: 22 0—98. Előadások kezdete 3, 5. negyed 8, fél 10 órakor.

Nahum Sokolow érdekes cikke

Nahum Sokolow, a világhírű cionista vezér, a lucerni kongresszus alkalmából érdekes cikket írt a svájci zsidóság történetéről és arról a jellegzetesen zsidó életsorsról, ami a szabad Svájcban élt zsidósággal sem tett kivételt.

... Nem ismeri alaposan a zsidóság történetét az, — írja Sokolow — aki azt állítja, hogy Svájcnak és Luzernnek vajmi kevés köze van a zsidósághoz. Itt is laktak és laknak zsidók, itt is lejátszódtak a diaszpóra tragédiái és például éppen Luzernnek pontosan olyan régi zsidó multja van, mint akármilyen „zsidó“-nak kikiáltott galíciai városkának. A méretek természetesen kisebbek, mert hiszen nem sok zsidó lakott erre felé, de a sors közös és pontos miniatűr mása a nagy zsidó sors történetnek.

A svájci, így hát a luzerni zsidók története a XIII. század óta ismeretes. Tudjuk, hogy milyen életkörülmények között éltek, ismerjük életmódjukat, üzleteiket, bajaikat, örömeiket. A történelmi fénypontja Habsburgi Rudolf királlyá koronázásával veszi kezdetét. Ismeretes, hogy Habsburgi Rudolf eredetileg erősen antiszemita volt, de mivel állandóan pénzre volt szüksége és a pénzt legkönnyebben zsidók útján tudta megszerezni, idők folyamán, úgyszólván, zsidóbaráttá vedlett. Mikor 1273-ban, Frankfurtban megkoronázták, szvitjében ott volt egy Ebenlang nevű zsidó is. A krónikás barátok, kiknek leírásából ismerjük Rudolf király koronázási ünnepségeit, sokat írnak erről az udvari kegyencről. Ebenlang, mint a neve is mutatja, hatalmas száll ember volt. Hét láb magas, vagyis két arasszal több, mint maga őfelsége. Talán még baj is lett volna ebből az impertinens magasságból, ha Ebenlangnál nem lett volna a királyi szvitben még egy magasabb lovag is, és pedig Hartmann von Baldegg lovag, aki hét láb és négy hüvely volt. Tény, hogy az a körülmény, hogy a zsidó óriás: Ebenlang, jelen volt a koronázási vendégek között, abban az időben nagyobb jelentőségű volt, mintha ma valamely államnak zsidó a miniszterelnöke. A nagy dicsőség azonban egy vagyonába került Ebenlangnak.

Sok szó esik még a korabeli krónikákban az „öreg Lazarus zsidóról“ is, akiről fel van jegyezve, hogy az udvartól és a kolostortól egy kertet kapott bérbe. Kiténik ebből a feljegyzésből, hogy a luzerni zsidók ebben az időben — a XIV. század közepén — már nem csupán ke-

reskedelemmel, hanem kertgazdálkodással, sőt, őstermeléssel is foglalkoztak. — Ami a középkori luzerni zsidó orvosok helyzetét illeti, megállapítható, hogy nagy tiszteletnek örvendtek és valóban komoly szabadságjogokat élveztek. 1435-ben élt Luzernben egy Ábrahám nevű zsidó orvos, aki Ury-ból jött oda és az egész városban köztiszteletnek és megbecsülésnek örvendett. A későbbi időkről is sok feljegyzés van zsidó orvosok kitünő működéséről. Sámuel doktor például, aki 1544-től 1564-ig gyógyított, a városi tanács meghívására telepedett le Luzernben, mert a város krónikája szerint, a tanács tagok nagyon sokra becsülték a zsidó orvosok tudását.

A krónikák tanúsága szerint, azonban nem volt sok szerencséje a luzernieknek azokkal a zsidókkal, akik megkeresztelkedtek. Beigazolódott a régi német közmondás: Wenn der Maus den Katzen frisst — Wird von Jud ein guter Christ! — Akkor lesz a zsidóból jó keresztény, mikor megeszi a macskát az egér! — Feljegyezték bizonyos Zeller János Vilmosról, aki 1575-ben áttért a lutheránus vallásra, hogy „a papoknak chaldeai előadást tartott“. Ez valószínűleg annyit jelent, hogy próbálta magyarázni az Onkelos-fordítások nyelvét. Alig néhány hétig tartott azonban Zeller János Vilmos keresztény dicsősége, csakhamar kiutasították Luzernből, sőt az országból is. Fanatikus lutheránusok ugyanis ráolvasták a nagy vádat, hogy eretnek, mert nem eszi meg a — disznóhúst.

Sokolow cikkében még számos érdekesnél-érdekesebb eset van felemlítve, amelyeket helyszüke miatt nem közölhetünk, de az itt elmondottak is nyilvánvalóvá teszik, hogy nincs Európának egyetlen olyan állama sem, melynek történetében a zsidók szerepét ne játszottak volna. Amint látjuk, még az exclusiv „zsidómentes“-nek kikiáltott Svájc sem.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG DISZKÖZGYŰLÉSE dr. Hevesi Simon tiszteletére. A pesti izr. hitközség képviselőtestülete dr. Hevesi Simon pesti vezető-főrabbi negyven éves papi jubileuma alkalmából ez év szeptember 15.-én, vasárnap dél előtt 12 órakor a pesti izr. hitközség Goldmark-termében (VII. Wesselényi-utca 7.) díszközgyűlést tart.

Levél a szerkesztőhöz

Nagysgádos Főszerkesztő Uri

Engedje meg, hogy hálás köszönetet

mondjak azon jóindulatu készségért, amelyet

b. lapjában a zsidó betegek sorsával foglal-

kozott.

Ün, Főszerkesztő úr, derek zsidó köle-

lességet végzett akkor, amikor önzetlenül

mellem állt és magas nivóju lapjában leve-

lem lekötötte.

Lesz-e levelemnek foganatja, még nem

tudom, de felemelő és jóleső tudat az nekem,

hogy van, aki megérti gondolataim helyes-

ségét, ami viszont arra bátorít, hogy mult-

kori levelem kiegyesztéseképen jelen levelem

közlését kérjem.

Számítlan példát tudnék felsorolni, hogy

levelemben kért dolgok mennyire indokoltak

azonban jól tudom erre nincsen hely és

csak három esetet fook leírni.

I. 1935. április 25-én peszách ünnepe

utolsó napján volt egyik tagtársam (Dr

Keve Imre a budai izraelita hitközség tag-

ja volt), édesapjának elhalálózasi évforduló-

ja. Azóta (peszách utolsó napjának dél-

utánján) Isteben boldogult betegtársam sa-

lyos állapotát miatt nem mondhatott édes-

apja után kaddist és nem jelenhetett meg a

mizkirnál. En, aki lent említett betegtársam-

mal jó viszonyban voltam tudom, hogy

mennyire lelkiismereti kérdést csinált a do-

logból. Már napokkal előbb arra kért, hogy

nalla tartasuk meg az istentiszteletet. Azon-

ban állapotát miatt ez nem lehetett. Ha van

valaki, aki a betegek lelki gondozásával van

megbízva, úgy a beteg lelkiismeretének meg-

nyugtatóstara mint a pallás előírásának meg-

felelősen lehetett volna a dolgot elintézni.

II. Főszerkesztő uram, minden szónál

világosabban beszél az a tény, amit én napon-

ta Budakeszin láttam. Szóbanmal szemben

volt a rk. kápolna és minden este láttam,

hogy több női zsidó betegtársam egyedül be-

megy, és ugyanakkor a mi szédernünkön és

az istentiszteleteinken is részt vesz. Ugyan

miért? A szanatórium szabályait betartva,

nem volt alkalomam megkérdezni.

A fentiekre hivatkozva fordulok a „Szom-

bat” utján Öméltósága Stern Samu urhoz

mint az Országos Iroda elnökéhez. A Főtisz-

telendő Rabbisághoz és az egész zsidó társa-

dalomhoz nyújtásanak segédkezett ahhoz, hogy

ott ahol zsidóbetegek vannak istentiszteletet

is tartssanak.

Ismétlően kérem levelem közlését és

maradok: Teljes tisztelettel igaz hive

Goldschmid József

Józsefszanatórium.

(Fajvédők figyelmebbe!) Ismét Buda-

pesten tartózkodik Silbermann Ábris, a

világhírű amerikai műkereskedő, hogy a

New-Yorkban megrendezett, páratlan si-

kerű Iványi-Grünwald kiállítás után,

most másik magyar festőt: Bernáth Aurélt

és Szönyi István mutassa be az ameri-

kai képvásárló, műértő közönségnek. Sil-

bermann negyed század óta tartózkodik

Amerikában, — ahol szaktekinély — de

megmaradt százszázaléki magyarának!

Magyar nőt vett feleségül, ma is magyar

állampolgár, magyar útlevelel utazik.

Hozzátartozik még Silbermann portréja-

hoz az is, hogy ő a newyorki zsidó élet-

ben jelentős vezető szerepet tölt be. . .

Orvasom

Henry Wolf, a nemrég elhunyt csika-

gói zsidó ügyvéd, végrendeletileg egy mil-

ió dollárt hagyományozott a feláhitandó

csikágoi zsidó kórház építésére. . .

VÉRTES EMIL LEMONDÁSA. Vértés

Emil, mint aktív kereskedő is, idejének

túlnyomó részét már évtizedek óta a ke-

reskedelmi érdekek védelmezésére fordí-

totta. Kitartó munkássága és teljes ön-

zetlenségje természetesen előtérbe álli-

totta, de egyre erősebben kiszélesedett

munkaterületén is változatosan buzgósa-

gal végezte önként vállalt kötelezette-

gait. Most aztán arra való hivatkozással,

hogy intenciót a legnagyobb erőfeszítés

mellett sem tudja érvényre juttatni, töb-

bek között lemondott a Fővárosi Keres-

kedők Egyesületében viselt elnöki tiszt-

ségéről is. Az egyesület ebben az ügyben

most rendkívül látogatott ülést tartott,

amelyen a nagyszámúban megjelent tagok

viharos tetszése és helyeslése mellett

meltatta Dan Léo elnök Vértés Emil ér-

deméit, s egyben javasolta, hogy a le-

mondást ne vegyék tudomásul. Vitéz

Barczy-Barzen Gábor alelnök ugyancsak

a kereskedőtársadalom legmögébb sze-

reterére és ragaszkodására való hivatko-

zással tartotta megengedhetetlennek Vér-

tes lemondását. A tagok elhatározták,

hogy az egyesület létezőkére való tekin-

tettel kéri fel Vértés Emil lemondása-

nak visszavonására.

Nem Orvasom

„Hiszem, mert hihetetlen”

A „Porunca Vremeii“-ben, az antisemitizmus lapjában olvasom, Szerkesztő úr, hogy Oroszország elzsidósodása félelmetes méreteket ölt. Igaz, hogy e rópai szociológusok egész sora kötetekre menő tanulmányokban állapította már meg azt, hogy az oroszországi zsidók új nemzedékei elvesztek a zsidóság számára. Ez a tény azonban nem feszélyezi a bucu-restii antiszemita lapot és a varsói elvtársát, a „Kurirjer Warsawsky“-t abban, hogy feltalálják a szovjetbirodalom judaizálásáról szóló régi mesét. Mivel a „hiszem, mert hihetetlen!“ — korát éljük. én talán még ezt a mesét is készpénznek tudnám venni, csak éppen a „Porunca Vremeii, azaz a Kurjer Warsawsky“ bizonyítékát kénytelen vagyok inkább derüvel, mintsem meggyőződéssel fogadni. A horogkereszt e két kiváló orgánuma ugyanis a következőkben látja Oroszország elzsidósodásának bizonyítékát. „A legutóbbi időben furcsa tünetet lehet észlelni: oroszok tömegei változtatják át becsületes nevüket zsidó névre. Mihályból Mózes lesz, Ivánból Icig, Olgából Záli. Az „Invesztá“-nak minden száma arról ad hírt, hogy Izrael törzsei tiszta árja eredetű Levinsonoknak, Rubinovicsoknak, Rosensteinoknak és Kalmonovicsoknak új kontingenseivel gyarapodtak.“ Nos, Szerkesztő úr, ez a hihetetlennek már oly mélyeiben jár, hogy a kor szellemének minden biztatása ellenére sem hihetem. Hogy Rosinsky Fedorovics Pjotr Rosensteinná s hogy Mihály Mózes akarna lenni, — ilyesmit még egy perverz szélsőbaloldaliról sem tudok feltételezni. Azt elhinném, hogy a kutyából szalonna lett s hogy a vér vízzé vált, de hogy egy árja Olgából Záli lett és egy Ivánból Icig, arra — azt hiszem — még Alfred Rosenberg sem venne mérget . . .

(Szabadság.)

Nem olvasom

Egy norvégiai kikötő-városkában — Stavengerban — egy zsidó család tizenegy hajótörött asszonyt fogadott be magához ellátásra. Az asszonyok a hajótörést szenvedett „Dresden“ nevű német gőzös utasai voltak. Az oslói német követ, miután a tizenegy hajótörött asszony beszámolt arról a kitünő és szeretetteljes ellátásról, amiben a zsidó családnál része volt, köszönő iratot intézett a csa-

ládnak. A családfő megköszönte az elismerést és válaszában többek között a következőket írta: Mi zsidók vagyunk és az emberszeretet a zsidóság legfőbb kötelessége . . .

FÉNYES ESKÜVŐ. E hó 8-án, az Esplanade szállodában tartotta esküvőjét Schapira Samu, a Pesti Chevra Kadisa főtisztviselője Hartstein Gitti úrleánnyal. Schapira Samu bár korban fiatal, a legkomolyabb talmudtudósokkal veheti fel a versenyt. Polgári esküvőjén Endrei S. Henrik, a Chevra Kadisa igazgatófőtitkára töltötte be a tanu szerepét, míg az egyházi esküvőn Kramer Miksa m. kir. kormányfőtanácsos, a Pesti Chevra Kadisa kiváló elnöke és köztisztviselőben álló felesége vezették a fiatal párt a chüpe alá. Az esküvőn többszáz főnyi közönség ünnepelte a fiatal párt.

HÁZASSÁG. Munk Gábor, felekezeti életünk tevékeny tagjának unokája, Kahan Éva szeptember 15-én házasságot köt Speter Miklóssal.

A WIZO VILÁGKONFERENCIÁJA BUDAPESTEN. Amint már hírül adtuk, a Wizo ezidén Budapesten tartja világkonferenciáját. A Londonból, Hollandiából, Délafrikából, Németországból, Lengyelországból, Ausztriából, Csehszlovákiából, Jugoszláviából és Romániából kiküldött delegátusok szeptember 17-én érkeznek a magyar fővárosba. A budapesti Wizo ünnepélyes program keretében fogadja a külföldi vendégeket, akiknek tiszteletére szeptember 19-én, pontban 6 órakor, a Goldmark-teremben diszközgyűlést tart. A diszközgyűlést dr. Friedmann Ignácné elnökösszony bevezetője nyitja meg. Romana Goodman a londoni propaganda ügyosztály vezetője „Stand. Bedeutung und Entwicklungsmöglichkeiten unseres Wizerkes in Palästina und in der Galuth“ címen, Mirjam Scheuer dr.: „Die Frau und der nationale Aufbau unseres Landes“ címen tartanak előadást. Zárószót dr. Both Dezsőné, az erdélyi föderatio elnöknője mond. Pénteken a külföldi delegátusok intern ülést tartanak, szombaton 1/29-kor a Royal fehértermében társasvacsora lesz. Ugy a diszközgyűlésen, mint a társasvacsorán vendégeket szívesen lát a Wizo vezetősége. A vacsorára jelentkezni lehet Andrássy út 67. sz. alatt, vagy a helyszínen.

VIDOR PÁL — BUDAI RABBI. A budai hitközség közönsége ösválasztással egyhangulag rabbinak választotta dr. Vidor Pált, aki mint a cserkészek rabbija szerzett magának érdemeket és páratlan népszerűséget. Buda zsidósága osztatlan örömmel fogadta a választást.

HARRIS ANDOR A GANZ FŐTITKARA. Harris Andort, a magyar közgazdasági világ közkedvelt tagját, a Ganz közgyűlésén főtitkárnak nevezték ki. A kinevezést úgy társadalmi, mint gazdasági körökben örömmel fogadták.

WEISZ MÁRK LEMONDOTT. A VIII. körzet érdemekben gazdag elnöke, Weisz Márk, aki 47 év óta áll kerülete élén, váratlanul lemondott tisztségéről, és a lemondást a hitközség vezetősége kénytelen volt elfogadni. Ugy a körzetben, mint a hitközségben nagy feltűnést keltett Weisz Márk megmásíthatatlan elhatározása, mert senki sem ismeri azokat az okokat, amik a kitűnő elnököt erre a lépésre birták. Értesüléseink szerint, a VIII. körzet, Weisz Márkot, érdemei elismerésül a körzet örökös díszelnökévé választja.

BARMICZVA. Schwarcz Mór budapesti nagykereskedő és neje sz. Goldschmied Rózi fiának, Lászlónak, szeptember 7-én volt a barmiczva ünnepélye a Rombach-utcai templomban. A köztisztelőben álló és a felekezeti, valamint jótékonyági életben érdemes munkát végző örömszülőket az ünnepély nagyszámú, előkelő közönsége szerencsekívánatokkal halmozta el.

CSERGŐ HUGÓ JOBBAN VAN. Örömmel jelenthetjük, hogy Csergő Hugó dr. betegségében kedvező fordulat állott be, a hitközség kitűnő főjegyzője jobban van és nemsokára átveszi hivatalát. Az örvendetes eseményt — stilszerűen — költeményben jelentette be a Pesti Napló hasábjain.

BARMICZVA AVATÁS A PÁVA-UTCAI TEMPLOMBAN. Impozáns keretek között avatta szombaton, szeptember 7-én dr. Farkas József, a Páva-utcai templomkörzet rabbija egyetlen unokáját, Drechsler György Oszkárt barmiczvának. A nagyapa meghatottságtól átítatott szavakban áldotta meg unokáját és szívére kötötte a tórának és a zsidó tudománynak szeretetét, de annak az életmódnak követését is, melyet a zsidó vallási és családi ha-

gyományokat ápoló nagyatyai és apai házban maga előtt látott. Az ünnepélyen a pesti rabbinátust dr. Groszmann Zsigmond és dr. Scheiber Lajos képviselték, a hitközséget dr. Rosenák Miksa hitoktatásügyi előljáró, a körzetet dr. Zahler Emil díszelnök, Herczeg Sándor alelnök és az egész Páva-utcai templomkörzet előljárósága. Ott láttuk még Wertheimer Adolfot, az IMIT elnökét, dr. Löwinger Sámuel rabbiképzőintézeti tanárt. A templomot zsufolásig megtöltötte a hívők nagy száma, az örömszülők tisztelői és baráti köre, akik gyönyörűséggel hallgatták a barmiczvának tradicionális hanglejtéssel elrecitált haftóráját. Az istentisztelet végzetével a nagyapa hagyományos kiddusra látta vendégül a templomban egybegyűlteket a hitközségi tanácsteremben. Itt dr. Zahler Emil felköszöntötte az Izrael közösségébe jelentkező ifju barmiczvát. Dr. Groszmann Zsigmond a rabbiság és dr. Scheiber Lajos a VIII. ker. templomkörzet jókívánságait tolmácsolták és felszóltak még dr. Weinberger Lipót orvos és dr. Riegler Tibor ügyvéd. A hangulat mindvégig jókedvű és az ünnepélyes alkalomhoz méltóan emelkedett volt.

ORVOSI HIR. Dr. Gelencsér Miksa nyugalmazott egészségügyi felügyelő, szemgyógyász-specialista visszaérkezett szabadságáról és rendelését VIII., József-körút 14. szám alatt ismét megkezdte. — Telefon: 32—0—99.

AZ IZR. SZÜNIDEI GYERMEKTELEP EGYESÜLET ezévi gyermeknyaralattási akciója augusztus 27.-ével véget ért. Ekkor jöttek haza az utolsó gyermekcsoportok Balatonboglárról és Diósjenőről összesen 300 gyermek. Az egyesület a nyár folyamán 601 gyermeket részesített 4—4 héten át üdülésben. Az orvosi bizottság megállapítása szerint rendkívüli jó hatást gyakorolt az üdülés a gyermekekre, aminek leghiztosabb kifejezője a súlygyarapodás volt. A nyaralattás igen nagy anyagi áldozattal járt és dacára a nemesszívű pártfogóknak és támogatóknak, az egyesület az ehhez szükséges összeget kellő időben nem tudta előteremteni, miért is kénytelen volt hitelt igénybe venni. Ezuton is kérjük a nemesszívű pártfogókat, hogy adományukat az egyesülethez juttatni sziveskedjenek. Adományok küldhetők az Angol Magyar Bankhoz, a Magyar Általános Hitelbankhoz vagy e lap kiadóhivatalához.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám 16.760

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda. VI., Vörösmarty-ucca 47a. — Telefon: 28—1—98.